

Izdavač

Jugoslovenski komitet pravnika za ljudska prava

Uređivački odbor

Biljana Kovačević-Vučo, Zorka Kovačević,
dr Stevan Lilić (urednik), mr Dejan Milenković (sekretar)

Recenzent

Dušan Ignjatović

Naslov originala

Fancesco Capotorti

Study on the Rights of Persons belonging to National or
Ethnic, Religious and Linguistic Minorities

Prevod

Jelena Manić

Lektor

I. B. Popović

Prepress

D©SIJE

Tiraž

500 primeraka

Štampa

Margo-art, Beograd

PRAVA PRIPADNIKA ETNIČKIH, VERSKIH I JEZIČKIH MANJINA

Frančesko Kapotorti

Specijalni izvestilac Potkomisije za
sprečavanje diskriminacije i zaštitu manjina

JUGOSLOVENSKI KOMITET PRAVNIKA ZA LJUDSKA PRAVA

Beograd • 2001

HUMAN RIGHTS – HERE AND NOW

The Yugoslav Lawyers Committee for Human Rights (YUCOM) is a non-governmental organization active in protecting human rights from repression and promoting modern European legislation on human rights. It also focuses on educational and publishing programs.

YUCOM, in cooperation with the UN External Publication Office of the Department of Public Information in New York, the UN Liason Office in Belgrade, and support from the Danish Ministry of Foreign Affairs (FRESTA) and the Royal Danish Embassy in Belgrade, has continued its activities in establishing a resource center for human rights and the publication of a special edition entitled *Human Rights – Here and Now*.

In the second series of this edition, YUCOM presents three titles – translations of selected UN publications dealing with vital issues: human rights and disabled persons; rights of minorities and legal aspect of privatisation in countries in transition.

We want to remind, that in the first series of this edition, YUCOM has presented four titles: *Land Mines – From Words to Action*, *Human Rights and Elections*, *Human Rights and Pre-Trial Detention* and *Perspectives on Establishing Democratic Practices*.

The Editorial Board wishes to thank the translators, expert consultants and the administrative and technical staff for their contribution to the realization of this significant project, which would not have been possible without Danish support.

LJUDSKA PRAVA – OVDE I SADA

Jugoslovenski komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM) je nevladina organizacija angažovana u zaštiti ljudskih prava od represije i u promovisanju savremenog evropskog zakonodavstva u oblasti ljudskih prava. Komitet je takođe angažovan u edukativnim i izdavačkim programima.

YUCOM, u saradnji sa Službom za strana izdanja, Odeljenjem za javno informisanje UN u Njujorku, Kancelarijom UN u Beogradu i uz podršku Ministarstva inostranih poslova Danske (FRESTA) i Ambasade Kraljevine Danske u Beogradu, nastavio je aktivnosti za obrazovanje referentnog centra za ljudska prava i pokrenuo posebnu ediciju *Ljudska prava – ovde i sada*.

U okviru drugog kola ove edicije, YUCOM predstavlja tri nova naslova – prevoda specijalizovanih publikacija UN koje se odnose na značajnu problematiku ostvarivanja ljudskih prava lica sa posebnim potrebama, prava nacionalnih manjina i pravnog aspekta privatizacije u zemljama u tranziciji.

Takođe podsećamo da je YUCOM, u okviru prvog kola ove edicije, predstavio četiri naslova: *Nagazne mine – sa reči na dela*, *Ljudska prava i izbori*, *Ljudska prava i pritvor* i *Izbori – perspektive učvršćenja demokratije*.

Uredništvo želi da zahvali prevodiocima, recenzentima, administrativnim i tehničkim službama koji su doprineli realizaciji ovog značajnog projekta, koji, međutim, ne bi bio ostvaren bez danske pomoći.

NAPOMENA

Seriju studija o ljudskim pravima izdao je Centar za ljudska prava u Ženevi. U njoj se navode studije i izveštaji koje su pripremili specijalni izvestioci na teme ljudskih prava, koje su predstavljale mandatne oblasti raznih tela za ljudska prava, kao što su Komisija za ljudska prava i Potkomisija za sprečavanje diskriminacije i zaštitu manjina.

Materijal sadržan u ovoj seriji može se slobodno citirati ili preštamovati uz navođenje izvora i dostavljanje jednog primerka publikacije u kojoj je preštampani materijal Ujedinjenim nacijama, *Centru za ljudska prava*, 1211 Ženeva, Švajcarska.

Prezentacija materijala i oznake korišćene u ovoj publikaciji ne izražavaju bilo kakav stav Sekretarijata Ujedinjenih nacija o pravnom statusu bilo koje zemlje, teritorije, grada ili oblasti, ili njihovih vlasti, ili o utvrđivanju njihovih granica.

PUBLIKACIJA UJEDINJENIH NACIJA

Prod. br. E.91.XIV.2

ISBN 92-1-154083-6

ISSN 1014-5680

SADRŽAJ

Nota bene – Dušan Ignjatović	13
Predgovor	17
Uvod: Istorijska pozadina zaštite manjina (1–19)	23
I. Pojam manjine (20–81)	35
A. Analiza pojma manjine (20–58)	35
1. Kako pojam „manjina“ tumači Stalni sud međunarodne pravde (21)	36
2. Definicija koju je predložila Potkomisija za sprečavanje diskriminacije i zaštitu manjina na svom trećem, četvrtom i petom zasjedanju (22–27)	37
3. Provizorno tumačenje pojma „manjina“ specijalnog izvestioca, u svrhe ove studije, i zapažanja koja su tim povodom izneta (28–49)	42
4. Komentari vezani za značenje pojma „manjine“, izneti na seminaru o promovisanju i zaštiti ljudskih prava nacionalnih, etničkih i drugih manjina, održanom u Ohridu, Jugoslavija, od 25. juna do 8. jula 1974. godine (50)	55
5. Evropski savet i pitanje definisanja pojma „nacionalnih manjina“ (51)	57
6. Zapažanja specijalnog izvestioca (52–58)	59
B. Pitanje zvaničnog priznanja etničkih, verskih ili jezičkih manjina od država, u okviru njihovog stanovništva (59–81)	63

1. Priznanje, u okvirima unutrašnjeg prava, prava etničkim i jezičkim manjinama da održe i očuvaju sopstvena obeležja (66–77)	65
2. Pitanje pripadništva pojedinca određenoj grupaciji (78–81)	71
II. Međunarodna zaštita pripadnika etničkih, verskih i jezičkih manjina od 1919. godine (82–242)	74
A. Sistem zaštite, ustanovljen posle Prvog svetskog rata (82–134)	74
1. Nacrti o kojima se raspravljalo na Mirovnoj konferenciji 1919. godine (82–134)	74
2. Međunarodni instrumenti u periodu od 1919. do 1932. godine (92–96)	79
3. Sadržina režima zaštite (97–102)	82
4. Garancije režima zaštite (103–105)	87
5. Postupak implementacije garancije Društva naroda (106–122)	90
6. Uloga Stalnog suda međunarodne pravde u sistemu zaštite manjine (123–127)	104
7. Kritička ocena sistema (128–134)	107
B. Pitanje zaštite od Drugog svetskog rata (135–164)	113
1. Povelja Ujedinjenih nacija (135–137)	113
2. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (138–139) ..	115
3. Pravno gašenje režima zaštite manjina obrazovanog 1919–1920 (140)	116
4. Aktivnosti organa Ujedinjenih nacija (141–148)	117
5. Opšte međunarodne konvencije zaključene pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija i specijalizovanih agencija (149–153)	122
6. Aktivnosti Evropskog saveta (154)	125
7. Drugi međunarodni instrumenti usvojeni nakon Drugog svetskog rata (155–164)	125
C. Osnov člana 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (165–194)	130

1. Treće zasedanje Potkomisije za sprečavanje diskriminacije i zaštitu manjina, 1950 (165–171).....	130
2. Komisija za ljudska prava, deveto zasedanje, 1953. (172–185)	133
3. Treći komitet Generalne skupštine, šesnaesto zasedanje, 1961–1962 (186–193)	137
4. Generalna skupština, dvadeset prvo zasedanje, 1966. (194).....	138
D. Domašaj člana 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (195–242)	139
1. Zapažanja u vezi sa pojmom „etničke manjine“ (196–201)	139
2. Tumačenje izraza „u onim zemljama gde postoje etničke, verske ili jezičke manjine“ (202–205).....	142
3. Nosioци prava garantovanih članom 27: lica ili grupacije? (206–210)	143
4. Priroda obaveze nametnute državama (211–217).....	144
5. Razmatranja u vezi sa pravom etničkih, verskih i jezičkih manjina na posedovanje sopstvene kulture (218–224)	149
6. Zapažanja u vezi sa pravom verskih manjina da ispovedaju svoju veru (225–227)	154
7. Zapažanja u vezi sa pravom jezičkih manjina da koriste sopstveni jezik (228–233)	156
8. Koncept „zaštite manjina“ i koncept „jednakosti i nediskriminacije“ (234–242)	160
III. Položaj lica, pripadnika etničkih, verskih ili jezičkih manjina u društvu u kojem žive (243–326)	166
A. Svest o identitetu manjinskih grupacija (244–265).....	166
B. Međugrupni odnosi: teškoće i rešenja (266–292).....	177
C. Ciljevi koje vlasti slede pri formulisanju svoje politike prema licima, pripadnicima etničkih, verskih i jezičkih manjina (293–315).....	195

D. Nediskriminacija kao preduslov posebnih mera u korist pripadnika etničkih, verskih i jezičkih manjina (316–326) ..	210
IV. Primena principa koji su ustanovljeni članom 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (327–558).....	217
A. Pravo pripadnika etničkih manjina na uživanje sopstvene kulture (329–385)	218
1. Opšta politika (330–340)	218
2. Prosvetna politika (341–355)	227
3. Napredak u književnosti i umetnosti (356–370)	237
4. Širenje kulture (371–378)	245
5. Očuvanje tradicija i pravnih običaja (379–385)	249
B. Pravo pripadnika verskih manjina na ispovedanje svoje vere (386–428).....	253
1. Pravni status vere koju ispoveda jedna manjina (388–410)	255
2. Sloboda pripadnika verskih manjina da učestvuju u službama i obredima sopstvene vere (411–415).....	266
3. Pravo pripadnika verskih manjina da ne budu primorani na učešće u delatnostima drugih vera (416–419).....	269
4. Pravo pripadnika verskih manjina da samostalno upravljaju poslovima sopstvene verske zajednice (420) .	272
5. Pravo pripadnika verskih manjina na osnivanje obrazovnih institucija (421–428)	273
C. Pravo pripadnika jezičkih manjina na upotrebu sopstvenog jezika (429–521)	277
1. Status jezika manjina (430–435).....	278
2. Upotreba manjinskih jezika u nezvaničnim poslovima (436–438)	282
3. Upotreba manjinskih jezika u zvaničnim poslovima (439–479)	283
4. Upotreba manjinskih jezika u sredstvima komunikacije (480–492)	299
5. Upotreba manjinskih jezika u obrazovnim sistemima (493–521)	304

D. Postupci kojima se obezbeđuje poštovanje prava koja su data pripadnicima etničkih, verskih i jezičkih manjina (522–558)	322
1. Opšta zapažanja (522–523).....	322
2. Pravni lekovi dostupni pripadnicima manjina i krivični zakoni koji štite njihove interese (524–531) .	323
3. Osnivanje posebnih organa upravne ili političke prirode na državnom nivou (532–548)	327
4. Međunarodni mehanizam koji obezbeđuje odštetu pripadnicima manjinskih grupacija (549–558)	335
V. Zaključci i preporuke (559–623)	341
1. Preliminarna zapažanja (559)	341
2. Koncept manjina (560–568)	342
3. Priznavanje manjina u pravnim sistemima država (569–570)	346
4. Osećaj identiteta manjinskih grupacija i sloboda izbora njihovih pripadnika (571–573)	347
5. Međugrupni odnosi: poteškoće i pravni lekovi (574–576)	348
6. Politike vlada u vezi sa licima koja pripadaju etničkim, verskim i jezičkim manjinama (577–581) ..	349
7. Nediskriminisanost kao preduslov posebnih mera u korist lica koja pripadaju etničkim, verskim ili jezičkim manjinama (582–586).....	351
8. Priroda obaveze nametnute državama članom 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (587–588)	353
9. Primena principa iznetih u članu 27. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (589–616) ..	353
10. Dalje mere koje treba preduzeti na međunarodnom nivou (617–623)	364

ANEKSI

I. Kako je pripremana studija.....	368
------------------------------------	-----

II. Plan za prikupljanje informacija.....	376
III. Sadržaj dostupnih informacija o postojanju, veličini i razmeri etničkih, verskih i jezičkih manjina u okviru stanovništva nekoliko izabranih zemalja.....	385

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

341.234

327.58

КАПОТОРТИ, Франческо

Prava pripadnika etničkih, verskih i jezičkih manjina /
Frančesko Capotorti, specijalni izvestilac Potkomisije za
sprečavanje diskriminacije i zaštitu manjina ; [prevod Jelena
Manić]. – Beograd, Jugoslovenski komitet pravnika za ljudska
prava, 2001 (Beograd : Margo-art). – 401 str. ; 20 cm. –
(Edicija Ljudska prava – ovde i sada ; kolo 1, knj. 2)

Prevod dela: Study on the Rights of Persons belonging to
National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities /
Francesco Capotorti. – Tiraž 500. – Napomene i bibliografske
reference uz tekst.

ISBN 86-83209-06-7

a) Националне мањине – Међународна заштита

COBISS-ID 95959564